

SLOVANSKÉ MÝTY

LITERATURA KE STUDIU SLOVANSKÉ MYTOLOGIE:

- Doležalová, Iva. ***Náboženství Slovanů*** (Brno, 1996)
- Máchal, Jan. ***Bájesloví slovanské*** (Olomouc, 1995)
- Pitro, Martin; Vokáč, Zdeněk. ***Bohové dávných Slovanů*** (Praha, 2002)
- Profantová, Naďa; Profant, Martin. ***Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*** (Praha, 2004)
- Šindlářová, Irena; Růžička, Josef. ***Mýty a báje starých Slovanů: božstva, svatyně, bájesloví, tradice*** (Olomouc, 2003)
- Téra, Michal. ***Perun : Bůh hromovládce*** (Červený Kostelec, 2009)
- Třeštík, Dušan. ***Mýty kmene Čechů*** (Praha, 2003)
- Váňa, Zdeněk. ***Svět slovanských bohů a démonů*** (Praha, 1990)
- Wollman, Frank. ***Slovesnost Slovanů*** (Praha, 1928)

- **pravlast Slovanů** jakožto jednotného etnika (Protoslovanů) se nacházela patrně někde pod **Kavkazem** v západní Asii (snad mezi Kaspickým a Černým mořem) nebo v **Podněpří** (dnešní Ukrajina a Bělorusko), nejisté...
  - dlouho se tvrdilo, že k hromadné **expanzi na západ** (stěhování národů) došlo kvůli masivním přesunům **nomádských kmenů** z východu (zejm. Hunů a Avarů)
  - důvod mohl být jiný: dramatické **globální ochlazení** v letech **535 a 536** (způsobeno dle nejnovějších výzkumů výbuchem vulkánu, který zastínil atmosféru, v ledovcových vrstvách z těch 2 let se nachází výrazné množství sloučenin **síry**, což není typické pro pád asteroidu, aktivní sopky však bývají plné síry)
  - řada barbarských kmenů tehdy opustila svá původní sídliště a vydala se hledat nové domovy – i **Slované**, kteří se začali usazovat v JV a stř. Evropě
  - **romantický názor** zejm. národních obrozenců v 19. stol., že Slované byli nábožensky šťastní lidé slavící nespočet svátků a žijící v bezstarostných sexuálních nevázanostech, **neodpovídá realitě**

slovanské jazyky (20. stol.)

Naše znalosti slovanského náboženství:

- hlavní komplikace: nedostatek **autentických svědectví** o duchovní kultuře Slovanů (včetně jejich mytologie)
  - naše povědomí o náboženském myšlení Slovanů zůstává proto leckdy na úrovni **hypotéz**
- náboženství starých Slovanů, tzv. **slovanské pohanství**, vykazuje **indoevropský původ**, s řadou svébytných prvků
- nejde o náboženství **homogenní**, neboť jeho **kosmologie a mytologie** se rozvíjely uceleně jen během sdílení společné **pravlasti**
- studium slovanského náboženství ztíženo příliš **brzkou christianizací** následující po **oddělení se jednotlivých kmenů**
  - u nás misie Konstantina a Metoděje na Velké Moravě v 9. stol.
  - snahy vymýtit předkřesťanské mýty i bohy vedla k odsunu **pohanských kultovních praktik** do **ilegality tajných kultů** venkovského lidu, s čímž křesťanství svádělo boj po mnoho staletí...

- jedním z důvodů **přijetí křesťanství** v Evropě byl fakt, že nově vznikající **státní celky** (i ty slovanské: Kyjevská Rus, Velká Morava, Bulharsko, Polsko, Čechy) hledaly něco, co jim poskytne **pocit jednoty** – tím bylo společné **náboženství**
  - křesťanství se stalo **1. sjednocujícím evropským principem** (silnějším než dosavadní **etnická a jazyková roztržštěnost** Evropy)
  - v **novověku** (hlavně během osvícenství) však došlo k tomu, že náboženství postoupilo své místo **kultuře** (literatuře, malířství, architektuře, filosofii...), která se stala po náboženství novou **realizací společných hodnot**, jimiž se Evropané definovali, identifikovali a poznávali
  - nyní se uskutečňuje 3. taková fáze (postmoderní): **kultura** postupuje své místo – ale čemu? politickému sjednocení? hospodářskému sjednocení? principům demokracie a tolerance? – nechrání už žádnou společně chápanou tvorbu ani společné myšlení, což může v důsledku vést k opětovné **ztrátě evropské identity**...

- lidé ještě dlouho po přijetí křesťanství mnohde provozovali **náboženský dualismus**
  - existovala **dvojvíra** („dvojvěří“ – praktikování dvojího náboženství), kdy **pokřtění** vyznavači křesťanství neoficiálně a často tajně na odlehlých místech provozovali **pohanský kult praotců**
- staroslovanské náboženské představy ovlivnili také **vikingské kmeny** (s obyvateli **Skandinávie** obchodovali i bojovali)
  - místo konání **veřejné bohoslužby** slovansko-pohanského kultu se nazývalo **kapišče**: název odvozen z normanského slova „kap“ (**modla**)
  - když kníže **Rurik** přišel s družinou na Rus, vytvořili tam **synkretismus** svých a původních slovanských **náboženských představ** (např. vlastnosti severského boha **Thora** připsány **Perunovi**) nebo šlo jen o **analogii**?
  - **Rurik**: legendární/mytický zakladatel nejstarší ruské panovnické dynastie **Rurikovců**, pův. švédský Varjag, jenž od roku **862** vládl **Novgorodu** na žádost místních slovanských obyvatel

- snad i díky tomu Slované někdy používali **skandinávské runy** (**Varjagové** byli vikingským, resp. normanským kmenem podnikajícím obchodní i kořistnické výpravy Evropou, na jihu až do Černomoří a Kaspicka)
- **kníže Vladimir** (ujal se v Kyjevě vlády r. 980, vládl do 1015) se pokusil o **náboženskou reformu** a tím o oživení dosavadního pohanského náboženského systému:
  - **hierarchizoval původní božstva** na bohy „**státní**“ a ty „**ostatní**“, kteří měli hrát spíš roli soukromých a rodových bohů a bůžků (viz např. bůh **Marduk** v Mezopotámii: mýtus o jeho vítězství nad bohyní Tiamat)
  - **důvod** reformy neznáme – snad šlo jen o takovou drobnost, že uzavírali smlouvy s **Byzancí**, která v nich přísahala při **Kristu**, a chtěli také při někom přísahat, a tak ze svých bohů vyvolili **Peruna a Velesa...**
  - tento reformní pokus neměl **žádný větší význam**: svatyně ani **obětiště** nehrály u Slovanů **sjednocující roli**
  - ostatně i antický **Řím** měl oficiální **státní bohy** (Jupiter, Juna, Mars, Victoria, Fortuna, Merkur, Herkules, Apollon, Venuše, Minerva aj.) a **lokální bohy** na teritoriích, která Řím zabral – navíc v době císařství přibýlo **zbožštění císaře**

- ptáme se: proč **slovanské pohanství** nehrálo **sjednocující úlohu** na vyšším stupni vývoje jejich společnosti?
  - většinovým **křesťanským okolím** v Evropě se to plně vysvětlit nedá...
  - evropská společnost dospěla k jinému stupni vývoje: **evropská všejednota**, která se začala stávat prvořadým úkolem doby, vycházela z nutnosti konsolidovat územní celky pro jednotlivá etnika, což neodpovídalo možnostem **pohanských náboženství**
  - **křesťanství** stálo na vyšším stupni oproti pohanským systémům, řešilo mj. i **sociální otázky**, navíc křesťanský **monoteismus** byl jednoduchý na **pochopení** (resp. božská Trojice)
  - **systém slovanských bohů** byl složitý a nepřehledný, a to i přesto, že původně široký **panteon slovanských božstev** se postupem času **zužoval**
  - Slované navíc neměli **kněze** v pravém smyslu – jen ve významných obchodně-kultovních **střediscích** měli **žrece** (např. v rujanské Arkoně, v Kyjevě, Mikulčicích atd.), roli náboženského provozovatele plnila v rodinách **hlava rodu**

- etymologie slova **žrec**: od slova „**žrát**“ (nikoli od „zřet“ a tedy někdy nesprávně uváděné „zřece“), oběť byla nazývána „**žertvou**“ a tekutá oběť někdy „**úlitbou**“ (viz též názvy původních kultišť dochované do současnosti – např. Žerotín v okr. Louny, Žerotín v okr. Olomouc; Žerotice a stejnojmenné zřícené hradiště u Znojma apod.)

Prameny k mytologii a náboženství Slovanů:

- většina záznamů o **duchovním životě Slovanů** je od **křesťanských autorů**, vyznačuje se však zaujatostí
- autentičtější popisy duchovního života Slovanů máme od **byzantských, arabských a židovských autorů**
- vzhledem k pozdnímu příchodu Slovanů do Evropy máme minimum **antických záznamů**
  - z nich žádné nepopisují **náboženství Slovanů**, jako tomu bylo v případě Keltů a Germánů
  - zatímco antické záznamy o **keltském a germánském náboženství** jsou cenné hlavně pro jejich autenticitu – **antika oceňovala keltskou**

spiritualitu a keltskou moudrost, na rozdíl od pozdějších křesťanských zdrojů (ty jsou poznamenány **intolerancí**)

– Římané projevovali vstřícnost ke germánskému i keltskému **polyteismu** (nejinak by tomu bylo u Slovanů), bylo běžné, že se např. v **chrámu Apollona** či **Merkura** setkávali s Římany i Keltové a Germáni (i oni měli v **panteonu podobné bohy**, jen je jinak oslovovali a jinak jim obětovali)

• **Slované** do JV Evropy (na Balkán) přicházeli od **4. stol.** a odtud dál do střední Evropy v **6. a 7. stol.**

– zde se k odlišení od germánských kmenů nazývali „hovořící“ (slov/slav tj. hovořit), zatímco Germáni pro ně byli „němí“ čili Němci (vzájemně si nerozuměli)

• **3 jazykové skupiny Slovanů:**

– **východní:** Rusové, Ukrajinci, Bulhaři

– **jižní:** Srbové, Chorvati, Slovinci

– **západní:** Poláci, Češi, Slováci, Polabští Slované, Lužičtí Srbové

- přijetí křesťanství u nás v **9. stol.:**
  - **845** bylo v Řezně jednorázově pokřtěno **14 českých knížat**
  - **862** vyslal velkomoravský kníže **Rostislav** poselstvo k byzantskému císaři **Michaelovi III.** s prosbou o vyslání duchovních, kteří by vedli bohoslužby v slovanské řeči a položili základy církve na Velké Moravě, jejíž obyvatelé už byli seznámeni s křesťanským učením od misionářů z Východofranského království (Rostislav se bál politického a náboženského vlivu německých kmenů, nechal latinsky mluvící kněží vyhnat)
  - **863** dorazili na **Velkou Moravu** věrozvěsti **Konstantin a Metoděj**
  - **883** byl **český kníže Bořivoj I.** i se svou ženou pokřtěn Metodějem na Velké Moravě (začátek christianizace v Čechách)
  - **polský kníže Měšek I.** přijal křesťanství až roku **966** (aby se mohl oženit s dcerou českého knížete **Boleslava I.** Doubravkou, musel přijmout křest, tím se začalo křesťanství šířit z Čech do Polska)

Zprávy o původním náboženství Slovanů:

- římscí autoři **Plinius Starší** či **Tacitus** sice zmiňují Slovaný, o jejich náboženství však nepojednávají
- nejstarší zmínky o jejich kultu pocházejí až z **6. stol. n.l.**, z doby jejich exodu, když z východu Evropy pronikali na **Balkán**:
  - nejstarší dochovaná zmínka o náboženství Slovanů je ve spisu **Válka s Góty** byzantského historika jménem **Prokopios z Caesareie** (známý především svým dílem o byzantsko-perských, byzantsko-vandalských a byzantsko-ostrogótských válkách za vlády císaře Justiniána I.), který zde dělí Slovaný na „Slovaný a Antý“, a o jejich víře píše:

„Uznávají, že je jediný bůh, tvůrce blesku a všeho pán, i obětují mu skot a všeliká zvířata. O osudu nic nevědí a vůbec neuznávají, že by měl nějakou moc nad člověkem. Ale když jim hrozí smrt buď nemocí stíženým, nebo do války se chystajícím, slibují, vyvážnou-li, že ihned bohu oběť přinesou za své záchránění. Vyvážnuvše obětují, co přislíbili, a domnívají se, že si sjednali záchranu touto obětí. Ctí i řeky a nymfy a některé jiné démony. Všem obětují a při obětech věštby konají.“

- z 6. stol. pochází též **byzantská kronika**, jejímž autorem byl **lóannés Malalás z Antiochie**, jejíž překlad do ruštiny byl začleněn do ***Ipatějevského letopisu*** z počátku 12. stol. (tj. do 3. redakce *Povesti vremennych let*):
  - jsou tu uvedeni někteří bohové uctívání Slovy ještě z doby jejich společného soužití: **Svarog** a **Dažbog** coby jeho nástupce
- ze **7. a 8. stol.** máme jen velmi **kusé zprávy**, např. v souvislosti s dobýváním byzantských měst Slovy
- další kusé zmínky máme až z **konce 9. a počátku 10. stol.:**
  - např. v *kronice Widukindově*, v české *Kristiánově legendě o sv. Václavu* či záznamy od byzantského císaře **Konstantina Porfyrogennéta**
- podrobnější jsou až zprávy arabských autorů z **10. stol.:**
- **Ibn Fadlán** líčí pohřeb ruského velmože z roku **922** s mnoha odkazy na představy o **posmrtném životě:**
  - velmož pohřben několik dnů po smrti – po vykonání patřičných rituálů když bylo tělo uloženo na dřevěnou loďku i s milodary a výbavou na onu

cestu, na loďce byla hranice dříví, na niž se připojila k nebožtíkovi i jedna jeho otrokyně, pak byla loďka zapálena a puštěna po proudu řeky (celý popis in: Lutovský, Michal – *Hroby předků : sonda do života a smrti dávných Slovanů*)

- Mas'údí píše o **obětech a chrámech** slovanských bohů stojících na výšinách apod.
- nejvíce informací poskytují prameny z **11. a 12. stol.**, vztahující se k oblastem, kde se původní náboženství udrželo dlouhou dobu ve své původní podobě
  - na SZ u **Polabských Slovanů** a na V u **Pobaltských Slovanů**
- tyto slovanské kmeny si své původní náboženství uchovaly až **do 12. stol.** jako jeden ze základních rysů vlastní identity proti sílící **christianizaci** (často s mečem v ruce), k pramenům z uvedených oblastí patří:
- **11. stol.:**
  - 1) kronika Thietmara z Merseburgu z let 1012–1018 (biskupa působícího v prostředí kmene **Luticů**)

- 2) *Dějiny hamburské církve* z let 1074–1076 od [Adama z Brém](#), který působil coby kanovník na okraji slovanského území
- **12. stol.:**
  - 1) mnohé zaznamenal ve své **kronice** z let 1185–1201 dánský kněz saského původu [Saxo Grammaticus](#), i přes svůj negativní vztah k pohanům zanechal ve své kronice podrobný popis **chrámu v Arkoně**, kultu **Svantovita na Rujaně**, zaznamenal úlohu **kněží** a význam **orákulí**
  - 2) **životopisy** biskupa [Otty Bamberského](#), který podnikl 2 misijní cesty do **Pomořan** (1124–5 a 1128), jsou též spolehlivým pramenem, informují o **svatyních** a **idolech** ve Štětíně, Wolinu a Wolgastu
  - podobně jako v případě **dobývání Ameriky** máme i u starých Slovanů nejvíce záznamů o původní, ještě málo dotčené kultuře právě z pera **biskupů**, kteří přišli s dobyvateli ve snaze obrátit pohany na křesťanství
- pozn.: polský film *Staré báje Vikingů* (r. Jerzy Hofmann, 2003, orig. název *Stara baśń: Kiedy słońce było bogiem*) pojednává o staroslovanskému kultu v době před příchodem křesťanství (cca 9. stol.)

- co se týká **našeho území**, dochované písemné prameny o náboženství před počátkem christianizace kmenů žijících u nás jsou skrovné:
  - 1) **legendy** z 10. a 11. stol.
  - 2) ***Kosmova kronika*** z počátku **12. stol.** – obsahuje výtahy ze **zákazů slovanských zvyklostí**, které vydal kníže **Břetislav I.** s biskupem Šebířem v roce 1039 a poté **Břetislav II.** roku 1092
  - 3) ***Homiliář opatovický*** dokládá významné přežívání předkřesťanských náboženských zvyků, praktik a představ na přelomu **11. a 12. stol.**
- velmi málo pramenů máme z oblasti **polské a lužicko-srbské**
- poměrně dost jich máme v případě **východních Slovanů**:
  - 1) množství zpráv poskytuje letopis ***Povest vremennych let*** z konce 11. a počátku 12. stol., popisující **ruský panteon a kult** až po **křest knížete Vladimíra** (přijetí křesťanství); [česky je k dispozici v překladu K. J. Erbena i s jeho četnými poznámkami]
  - 2) četné **traktáty** určené k **poučení duchovenstva** v boji s **pohanskými** kulty, zvyky a představami

- 3) cenné jsou i **životopisy svatých, apokryfy** a další **spisy**, z nichž se 2 pokoušejí mj. o nástin **vývoje slovanského pohanství**:

- ***Slovo sv. Grigorija Bogoslova***

- ***Řeč filosofa k Vladimíru Velikému***

* pozn.: teologie užívá termín **apokryf** k označení textu, který **nepatří** do **biblického kánonu**, povahou **náboženského spisu** se však kanonickému textu v různých ohledech blíží

- 4) ***Slovo o pluku Igorově (Oslavný zpěv o tažení Igorově)*** staroruský **hrdinský epos** snad z konce **12. stol.** – uvádí některé zajímavé detaily týkající se bohů **Dažboga, Striboga** a **Chorse**, včetně jistých náznaků o bohu **Trojanovi**

- dodnes vedeny spory o jeho **pravost** (není prokázané, nejde-li o podvrh, a prokázáno už to nejspíš nebude, protože rukopis shořel při **požáru Moskvy** roku **1812**, než mohl být vědecky prozkoumán, takže se dochoval pouze v opise pořizovaném pro **Kateřinu II.**).

- jde o jedno z nejznámějších lyricko-epických děl staroruské literatury (NN autor byl r. 1185 možná přímým účastníkem tažení), vzniknout mělo mezi léty **1185–1187**

- popisuje **tažení** proti kočovnému národu **Kypčaků** (obývajcímu stepi mezi Volhou a Dněprem), které pro ruské vojsko skončilo tragicky, když bylo zdecimováno přesilou a kníže Igor skončil v zajetí (byť uprchl a lid ho pak vítal jako hrdinu), právě v té době byla **Kyjevská Rus vnitřně znesvářena**, což patrně vedlo k porážce

- autor do textu zakomponoval i zmínky o některých **slovanských bozích** jako připomínku na **předkřesťanské období**

Vědecký přínos:

- obory, které obohacují naše znalosti o **náboženských praktikách** přežívajících ještě dlouho v křesťanském prostředí, je **etnografie** a **etnologie**
- podíl na získávání pramenů **hmotné povahy** má též **archeologie**, zejména díky nálezům kultovních **idolů, obětišť** a **svatyň**, kultovních a magických **předmětů** a dokladů **pohřebního ritu** (žárového a následně pak cca od 9. stol. kosterního), který je odrazem nejen sociálního rozvrstvení Slovanů, ale především jejich názorů na posmrtný život

- problémem těchto nálezů je však často jejich **nejednoznačná interpretace**
- spoluprací uvedených oborů (zejm. v oblasti srovnávacího studia náboženství a mytologie) byly víceméně **rekonstruovány náboženské představy Slovanů, jejich panteon, mýty a rituální praktiky**
  - v řadě případů jsou však tyto rekonstrukce na úrovni **hypotéz**, s jistotou vlastně lze o náboženství starých Slovanů tvrdit jen málo
- zmiňme i „**staroslovanskou bibli**“ zvanou **Velesova kniha**:
  - jde svým způsobem o obdobou našich **rukopisů KD a ZH**, neboť se oficiálně považuje za **pravděpodobný podvrh**
  - mnohé však svědčí o tom, že byla sepsána (ať už podle staršího opisu nebo podle lidových vyprávění) ještě **před přijetím křesťanství na Rusi**
  - je psaná **runovým písmem** na dřevěných **bukových deskách**
  - zveřejněna byla r. **1950** dvěma jazykovědci, kteří rozluštili a přeložili její obsah, v podtitulu ji označují za „**staroruské védy**“, což má odkazovat k dávné **indoevropské jednotě**

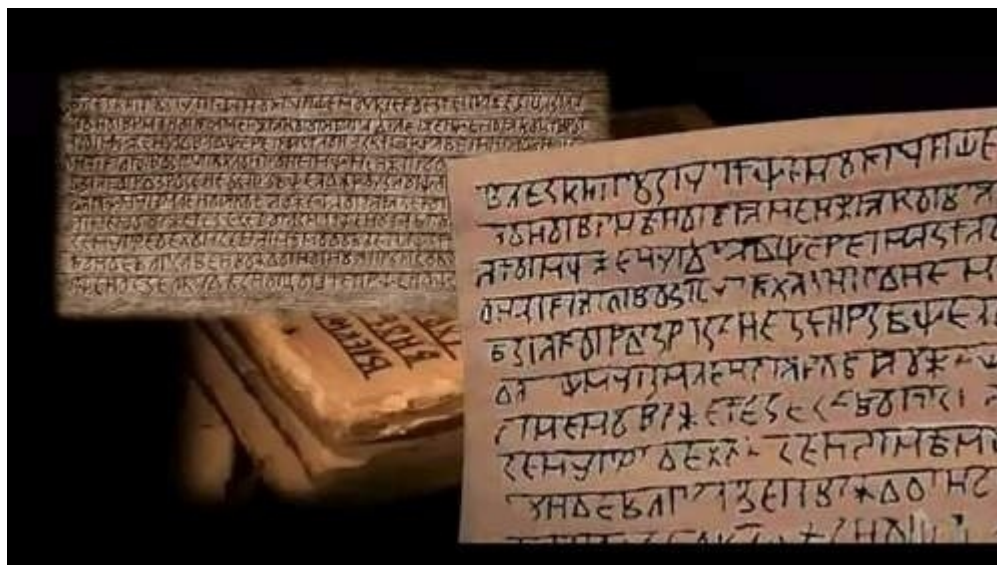
- knihu měl najít v roce **1919** bělogvardějec **Izenbek** v sídle rodiny Kurakinů v Charkově, po emigraci se ji marně pokoušel prodat muzeu v Bělehradu, později ji věnoval sběrateli Juriji Miroljubovovi, který desky ofotil a vrátil Izenbekovi, po jehož smrti roku 1941 se **ztratily...**
- *Velesova kniha* je přeložena do češtiny (2002 s pozn. aparátem)
- **proti pravosti** textu svědčí:
jazyk, který rekonstruovala slovanská **srovnávací jazykověda** (chyby ve fonetice, z hlediska etymologie nesystematická gramatika, občasné použití slov, která měla vzniknout až ve středověku)
- **zastánci** pravosti rukopisu tvrdí:
tyto nepřesnosti vznikly Miroljubovými **chybami v transkripci** původního textu (kterou vzhledem k tomu, že originál je zničen, nelze posoudit nebo opravit)
- z hlediska **mytologického** se zde objevují **pozoruhodnosti**:
  - 1) patrně jde skutečně o **pozdní zápis** starých tradičních textů (ani **védy** ve verzi, ve které se dochovaly, nejsou nejstaršími originály)
  - 2) některé mytologické představy spisu mohly být ovlivněny **křesťanskými dezinterpretacemi** skutečných pohanských představ

(např. koncept **Bělboga** [nemáme ho nikde doloženého] v opozitu k **Černobogu** [ten existoval])

3) mísí se zde **západoslovanská a východoslovanská mytologie**, poněvadž podle historických výzkumů šlo do značné míry o odlišné náboženské systémy – nicméně tato etnika měla původně **společnou kulturu**

- někteří zastánci **slovanského novopohanství** i přes tyto námitky pokládají text za svou **svatou knihu**
- *co Velesova kniha popisuje?*
  - mísí popisy **historických událostí s náboženskými a mytologickými pasážemi** a jakýmisi sborovými **rituály** (modlitbami), čímž připomíná složení např. **Starého zákona** (doba **mytická a historická** se spolehlivě mísila i v posvátných textech jiných etnik)
  - **dějinné popisy** VK sahají snad až do **10. stol. př.n.l.**, kdy staří Slované žili v „*zemi 7 řek za mořem*“ (snad JV Kazachstán?)
  - později putovali **přes Sýrii do Karpat**, kde byly nakrátko zotročeni králem „Nabsurem“ (snad babylónský Nabonassar?), a v Karpatech se měli usadit cca v **5. stol. př.n.l.**

- VK stručně popisuje i období **našeho letopočtu** (zejm. jako sérii vítězných válek s Góty, Huny, Řeky a Římany, zmiňují se i některé postavy **západoevropské historie** a **severské mytologie**: např. gótský král **Ermanarich**, žil ve **4. stol.n.l.**, na jehož době panování se zakládá datování historických událostí v knize)
- z období mezi **5.–9. stol.** se popisuje pouze vpád Chazarů a Bulharů, VK končí popisem **rozvratu** slovanské říše švédskými Vikingy **Varjagy** (Rurik a jeho lid)
- jako **hlavního boha** uvádí **Triglava** coby trojici nejvyšších bohů: **Svaroga, Peruna a Svantovita**, což může být v případě Svantovita trochu překvapivé, protože ho máme bezpečně doložené jen od Z a J Slovanů (nicméně i Z a J Slované původně žili v lokalitě pozdějších V Slovanů, takže vyloučit nemůžeme, že byl uctíván i v **Novgorodu** a v **S Rusku**)
- na jiném místě je však v této trojici místo Svantovita uveden **Veles** a následně jsou v úvodní části zvané „*Velebení*“ uvedeny **další trojice** (Triglavové) nespočetných božstev (být se má obecně za to, že Triglav byl jen jedním specifickým bohem)

ukázka ofocených bukových desek *Velesovy knihy*

II a' «ՏԵ ՔՆ ԽՓԵԲԵ,
ՍԵՐԹԻԵ — ԳՐԱՂՆԵՅ ՍՃԿԼՃՈՒՄՓԵԲԵ!»
ՏԵ ԽՃՄԵ,
ՈՒ ՔՃՄՅ ԵՆԼԻԿՅ ՏՂՆԵՅ ՍՇԽՓԵՃՄԵ,
ՃԵՆԼԻՃՄԵ Գ ՏԵՆԳՃԻՆ — ՃԻՃՆ ՔՃՂԻՆ,
ԽԿՃ ՃՃԵԲԵ ՈՄ.
ՏԵ ՔՃՃՅ ՔՃՃՇՇԿՅ ՈՆՓՇԼՇՈՒԿՇ
Ն ԵՇՇՇՇԿՅ ՔՃՃՅ — ՏԳՃՃՃՇ ԵՆՓԵՈՇ,
ԽԿՃ ԵՃԲԵՓԵ ԵՃ ԼԵԲՇ ՃՃ ԿՐՄՈՆԵ ՏԵՆ,
Ն ԵՇ ՏՂՄԵ ՈՒԿՃԼՇՃԵ ՈՆ ԵՇՄԵՐՇԵ,
Ն ԳՃԽ ԵՃՃՇ ՃԻՇՇՓԵ ՈՒՄՓԵ!
ՃԻՇԻՃՄՇՂԻ, ՃՃԿՃՈՆ ՈՆ ՍՐԵԻՃԵՃՄԵ,
ԽԿՃՃՃԵ ՏԵԵ ԿՃ ՈՆՄՅ ՄՐՃՃԵՃՄԵ
ՃՃ ԼՅՓԵ ԳՃԻՃՇՇ ՔՈՒՏԳԻՃՇ!

ՈՒ ՔՃԻՄ ՍԵՐՄՈՆԵՇԻ — ԳՐՄՃԵՐՇՇՇՃՄՅ
Ն ՔՃԻՄ ՍՐՇ Ն ՔՃՐԵՈՒՂ
ՃՐՓԵՃՄԵ:
«ՃԻՇՇԳՆ ԽԵԼԵՈՄ,
Ն ՈՆ ՍՇՐԵՏԳՆԵՆԲԵ ԵՐՆՓՆԲԵ ԿՃԼԻԵ!
Ն ԿՃԻ ՈՄ ԵՇՃԵ ՏԳԵՇԵՄ ՍՐՆԵՅ
ՃՃ ՔՐՆՈՒՇ Ն ՃՃ ՔՐԻՇՈՇ ԵՆԼԻԿՇ!»
Ճ ԵՇՂ ՍՆՇՓՂԻ,
ԽԿՃԵՇ ՃԵ ԻՃՄԳ ՔԵ, ՃԻՇՇԳՆ ԵՆՓՈՒԵ
ՍՃ ՍՇԼԿՅ ՍԵՐՄՈՇՄ!

ukázka velebení Peruna

(z úvodní pasáže Velesovy knihy: „Velebení Triglava“)

Ո՞ր փառք ճշմարտացի ճշմարտութեան,
ճշմարտութեան փառք իրաւունքն ու իրաւունքն:
Ու փառքն իրաւունքն իրաւունքն,
իրաւունքն ճշմարտութեան:
Ու փառքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
ճշմարտութեան: իրաւունքն,
Ո՞ր փառքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
Ու փառքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
իրաւունքն ճշմարտութեան — ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան:

Փառքն իրաւունքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
«ճշմարտութեան ճշմարտութեան!»
Ու փառքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան —
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան
ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
Ու փառքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
«ճշմարտութեան ճշմարտութեան»
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան!
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան, ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ու փառքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
իրաւունքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան —
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան:

Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ու ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան:

ukázka velebení Svantovita („Svjetovida“)

- dochovaly se zmínky o existenci jakési ***Svantovitovy knihy*** (rus. Svjetovidova), která měla pojednávat o hvězdopravectví a věštění
- máme i zmínku o ***Hvězdné Koledově knize***
- dochovaly se historické zprávy, že Rusové používali **písmo** ještě před **přijetím křesťanství** coby státního náboženství, patrně se tím mínily runy:
  - např. **smlouvy s Řeky** uvádějí, že byly zapsány také rusky
  - bulharský **mnich Chrabr** uvádí: „*Dříve totiž neměli Slované knih, ale pomocí črt a vrubů počítali a hádali, jsouce pohany. Římskými a řeckými písmeny nutili se psáti slovanskou řeč bez soustavy...*“
  - Slované používali i **řecké a latinské písmo**, ač sám Chrabr dále uvádí, že v řecké a latinské abecedě **chybí znaky** pro leckteré ze slovanských hlásek – ostatně i **Cyril** musel pro cyrilici vytvořit **38 písmen**, aby tento nedostatek doplnil (navíc Cyril nezavedl znalost písma, tu již moravští Slované měli, sestavil jim **abecedu** vhodnou pro **slovanské jazyky**)